

Beste mensen in Nederland, familie, vrienden, parochianen, leden van de MOV-groepen, betrokkenen van het bisdom Utrecht e het bisdom Rotterdam, mensen van de W.N.M., M.M.,

Al lange tijd was ik van plan iets te schrijven over het wel en wee van dit immense Braziliaanse land, en over mijn werk als missionair opbouwwerkster.

Ongetwijfeld komen er wel berichten in de Nederlandse pers over de nationale politiek van Brazilië. Om de Braziliaanse politiek te begrijpen is het goed voor ogen te houden dat dit land de afgelopen eeuwen - met een korte pauze tussen 2002 en 2016 - door een kleine zéér rijke elite wordt geregeerd, en onderverdeeld kan worden in pakweg vier sociale klassen: de elite; de middenstand die zich spiegelt aan de elite; de armen en de “moderne” slaven, die geen slaven meer worden genoemd maar “excluídos”, “uitschot”, de “verworpenen der aarde”.

De armen en de “moderne” slaven maken ruim 70% van de bevolking uit. Logischerwijs bepaalt de elite in deze slavenmaatschappij, de politiek: de wetgevende-, de uitvoerende- en de jurische macht. En de elite heeft bovendien het monopolie op de media. Voor geld is immers alles, alles te koop...

Brazilië is officieel een democratisch land, maar dat is in werkelijkheid niet zo. Voor geld is immers alles te koop en alleen wie heel veel geld heeft, of gesteund wordt door wie heel veel geld heeft wordt “democratisch” gekozen.

In een onlangs gepubliceerd boek “A elite do atraso” (Vrij vertaald: De achterhaalde elite) constateert de socioloog Jessé Souza, dat de politici slechts verantwoordelijk zijn voor 3% van alle corruptie. En dat de bevolking – door via de media, op de politici de focussen – niet doorheeft dat 97% van alle corrupte praktijken, praktisch onzichtbaar, veroorzaakt wordt door die elite, bestaande uit een aantal oligarchieën, gerelateerd aan een oncontroleerbaar kapitalistisch financieel systeem op wereldschaal. Souza noemt deze elite “achterhaald” omdat deze superrijken alleen al het idee dat een bevolking in zijn geheel van welzijn en welvaart zou moeten en kunnen profiteren, niet kunnen verkroppen.

Ik kan niet zeggen dat Brazilië, tussen 2002 en 2016, een meer sociaal georiënteerde regering had, onder leiding van de presidenten Lula en Dilma, beiden van de Arbeiderspartij. De economische politiek kwam tegemoet aan de interesses van het groot kapitaal. In die schamele 14 jaar werden de rijken in dit land nog rijker. Dan hebben we het bijvoorbeeld over bankiers, grote bouwondernemers, oliemaatschappijen en de grote landbouwbedrijven. Zo liep de winst van de Banco do Brasil bijvoorbeeld op van 2 naar 15,8 miljard, de marktwaarde van de Petrobras ging van 15,5 naar 104,9 miljard.

Maar... de armsten werden niet vergeten. De werkeloosheid liep terug van 12,2% naar 5,4%; 18 Rijksuniversiteiten werden opgericht en 214 Technische Scholen; de uitgaven voor Openbare Gezondheidszorg liepen op van 28 naar 106 miljard en voor Onderwijs gingen de uitgaven van 17 naar 94 miljard. Het aantal studenten verdubbelde in deze jaren en vele studenten uit de lagere klassen kregen kans om te studeren. 30 miljoen mensen kwamen uit de situatie van extreme armoede. Nu

zeggen getallen niet alles, maar het is ontegenzeggelijk waar dat Lula en Dilma politieke maatregelen hebben genomen die de levensstandaard van de arme bevolking hebben verbeterd. Bovendien kwamen er maatregelen om de corruptie aan te pakken en kreeg de federale politie ruime bevoegdheden om onderzoek te doen.

Het feit dat een deel van de arme bevolking toegang kreeg tot met name onderwijs, en dat het consumptiepatroon van de arme bevolking verbeterde (in 2002 werden er 33 miljoen vliegtickets verkocht, in 2013 waren dat er 100 miljoen) was een doorn in het oog van deze achterhaalde elite.

In 2014 werd Dilma voor een tweede termijn gekozen, maar zonder meerderheid in het Huis van Afgevaardigden en in de Senaat. Om een lang verhaal kort te maken, Dilma werd in 2016, op slinkse wijze, afgezet en Michel Temer kwam voor haar in de plaats. Sindsdien neemt de recessie toe, de werkloosheid ligt nu rond de 13%, de rechten van de arbeiders worden ongedaan gemaakt, de milieurechten en rechten van vele minderheidsgroeperingen worden ontkracht en de Braziliaanse AOW staat op de tocht. Uitgaven voor onderwijs en gezondheidszorg zijn voor 20 jaar bevroren. Het geweld in stad en land escaleert en de corruptie schandalen nemen alsmaar toe...

Wat doe ik dan in hemelsnaam in dit onveilige land, waar de wetten niet functioneren en de basisrechten ontkracht worden?

Ik maak deel uit van de Stichting van de Kerkelijke Basisgemeenschappen die de Basisgemeenschappen in drie bisdommen vertegenwoordigt: Caruaru, Pesqueira en Garanhuns. Onder andere ben ik verantwoordelijk voor de organisatorische en administratieve taken van het dienstencentrum dat door de Stichting is gebouwd. Ons dienstencentrum ontvangt groepen uit Kerk en Samenleving. Naast de vertegenwoordigers van de Basisgemeenschappen, zijn dat ook mensen betrokken bij verschillende vormen van sociaal pastoraat/diakonie en van volksorganisaties.

De Stichting geeft een gezicht aan de kerk-van-de-armen, waarbij bevrijdend geloof en sociale betrokkenheid hand in hand gaan. Ze stelt zich als doel de menselijke waardigheid, gemeenschapszin en solidariteit te bevorderen, vanuit een kritische visie naar kerk en samenleving. We proberen, onder andere via studiedagen en workshops, bestaande verticale relatievormen om te buigen naar horizontale relatievormen tussen man-vrouw; tussen werkgever en werknemer; tussen priester en "leek" en tussen blank en zwart; en in de politiek richting daadwerkelijke democratie.

De politiek-economisch-religieuze situatie van het land houdt de verontwaardiging in mij recht overeind, vanuit de overtuiging dat alle mensen gelijk zijn in waardigheid, dat alle mensen recht hebben op een waardig bestaan. Dat mensen kunnen werken om te leven en niet leven om te werken. De meeste mensen voor wie ik werk gaan nooit op vakantie, hebben geen enkele verzekering, hebben geen enkele bankrekening, laat staan een spaarpot voor noodgevallen.

Ik werk hier al sinds 1989 (met steun van de Stichting C.M.C. - Mensen met een Missie en het aartsbisdom Utrecht; en onlangs vanuit de Kerkelijke Instelling Week voor de Nederlandse Missionaris) als missionair opbouwwerkster, om de waarden

daaraan verbonden uit te dragen. Dat is mijns inziens een levensstijl: politiek gezien: opkomen voor de minstbedeelden; economisch gezien: economie van het genoeg; onrecht aanklagen; cultureel-religieus gezien: respecteren en promoten van de diversiteit, de hoop levend houden, vanuit een Godsbeeld van liefde en barmhartigheid.

Maar wat doe je dan precies? krijg ik dan te horen. Allemaal mooie praat: opkomen voor de minstbedeelden, onrecht aanklagen, promoten van diversiteit.

1) Het runnen van het dienstencentrum. Als dienstencentrum maken we keuzes: we huren onze accommodatie niet af voor trouwpartijen, feesten en groepen van de high-society. We zijn er voor groepen aan de onderkant van de samenleving. We gaan niet voor winst, we willen arme mensen een gezicht geven, hun stem laten horen. We hebben de afgelopen jaren hard gewerkt om de Stichting enerzijds financieel "rendabel" te maken, en anderzijds toegankelijk te houden voor de laagste bevolkingsklasse. Zo was het kerstfeest van de basisgemeenschappen, met als thema: "de hoop levend houden in moeilijke tijden", een ontmoetingsdag met vele culturele activiteiten georganiseerd door de arme mensen zelf. Fantastisch!

2) Het organiseren en geven van studiedagen. Op het dienstencentrum, of op een andere locatie in één van de drie bisdommen. De inhoud is vaak bijbels-theologisch, met raakvlakken naar maatschappelijke problemen.

3) Ondersteunen van de Commissie van de Kerkelijke Basisgemeenschappen op regio-niveau, het Noordoosten II, waar 21 bisdommen onder vallen: vergaderingen, administratieve rompslomp, organiseren van studiedagen.

4) Daarnaast maak ik deel uit van de zogenaamde Stuurgroep voor volksorganisatie, (Núcleo de Assessoria às Organizações Populares) een NGO, opgericht door mensen van de Basisgemeenschappen uit het bisdom Caruaru, in nauwe samenwerking met de Stichting van de Kerkelijke Basisgemeenschappen. Één van de doelen is fondswerving. Dat stond al jaren op een laag pitje. Maar de recessie waar het hele land in is gedompeld heeft zijn weerslag op het functioneren van het dienstencentrum, waardoor we minder groepen over de vloer krijgen en dus minder inkomsten.

5) Tot slot maak ik deel uit van de Bewonersvereniging van de wijk waar ik woon en van de Raad voor Gezondheidszorg van de gemeente Caruaru.

Zo draag ik een klein steentje bij in een onveilig land, waar grond en goed zeer onrechtvaardig verdeeld zijn. Om de hoop levend te houden, en enigzins recht te doen "aan we verdrukt is, gebruikt, vernederd, ter ziele of gezwicht voor het duister".

Hermien Boudens
Caruaru, 16 februari 2018

